



«ԾՈՒԷՆ ԾՈՒԷՆ ԵՐԻՋՆԵՐ»

Հեղինակ՝ ՊԷՊՕ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

Նոր անուն մը չէ Պէպօ Սիմոնեան արտասահմանեան մեր գրականութեամբ հետաքրքրուողին համար: Խնդրոյ առարկայ հատորը չորրորդն է, լոյս տեսած իր գրչէն: (Իր առաջին երկու գործերը կը պատկանին Հափածոյ խօսքի սեռին):

(Չինք կարգացած իր քերթուածները, որոնց մամուլէն անարձագանգ մնալը մեծագոյն գրաւականը կը նկատենք անոնց հասարակ տաղաչափութիւններ բլլալուն: Թէև հեն պակտիր մեր մէջ ածան խօսքի գովարաններ):

1980ին, իր ծննդավայր և բնակավայր Պէյրութի մէջ — Տօնիկեան Տպարանէն — մօտ 300 էջերով և խնամուղ ապագրութեամբ լոյս տեսած այս հատորը գրախօսելու պիտի չձեռնարկէինք — ոչ չինչ ունի ուշագրաւ, դասի տարբերող բազմաթիւ իր նմաններէն —, խոստացած ըլլալով միջակութիւններու հետ գործչունհնալ (յաջողութեամբները դրուատելու ինչպէս ձախողանքները դատափետելու իրաւունքը տուած ենք մենք մեզի, առաջիններուն մեր գնահատանքի տուբը մատուցած ըլլալու և վերջիններէն մեր բնթերցող հասարակութիւնը զգուշացնե-

լու, հեռու պահելու համար — ի վերջոյ ունենալու ենք մեր նիւթականին նման մեր ժամանակը (իրաւամբ անոր համարժէքը նկատուող) ևս բարեք անտեսելու իմաստութիւնը), եթէ հեղինակը նախ՝ ապրած չըլլար Պէյրութի մէջ որ, իր իսկ հաւաստումով, ըստկերական ու տրոփող սիրտն է տարասփիւռ հայութեան (Ամերիկայի մէջ Հայերէն իրերը ու գիրքը հրատարակելն իսկ — իրենց անխուսափելի թերութիւններով — հերոսութիւն է այսօր), երկրորդ՝ եթէ ան չըլլար ուսուցիչն ու անօրէնը ազգային վարժարանի մը, և վերջապէս ու մանաւանդ՝ եթէ չըլլար ան հայկադեան լեզուի դաստիարակ:

Սիմոնեան կը խօսի իր մանկութենէն, որ փայլուն չէ եղած (հայու ճակատագիր), հայրենիքէն՝ զոր այցելելու մէկէ աւելի առիթներ է ունեցած (այս մարդին մէջ բախտաւոր են ուսուցչական ասպարէզ ընդգրկողները) և իր շուրջը եռեկեփող կեանքէն, ներկուած հուրով ու ծախով վերջին տասնամեակին Մայրի-ներու երկրի բաժինը եղող սև ու սևաւոր օրերուն: Քաղաքական իր շեշտօրէն ձախ հակումները վեր ու անկախ են իր արուեստէն: Տղը չէ հոս խօսիլ հայրենասիրութիւնը գաղափարագրութեան մը կապած (եթէ ոչ անոր վերածած) կարգ մը գրողներու մասին, իրենց այդ ճիգին մէջ բանարուեստին սպասարկած ըլլալու յաւակնութեամբը օսնքացող:

- | | |
|--|------------|
| 4. — Խաչատուր | Եղնիկ Վրդ. |
| 5. — Գրիգոր Սիւրստացի | Վահան > |
| 6. — Վահան | Կիրակոս > |
| (Վախճանեցաւ Երուսաղէմ, 19 Փետր. 1915ին) | |
| 7. — Յովհաննէս Եւալովցի (Կարգաթող՝ 1911ին) | Կարապետ > |
| 8. — Յակովբ Զճկաժառագի | Ղուկաս > |
| (Վախճանեցաւ Դշ., 1 Օգոս. 1890, և Թաղեցաւ ի դաւթ Ս. Յակոբայ Եկեղեցւոյն) | |
| 9. — Տիգրան Ստուշեցի | Հմայակ > |
| 10. — Կիրակոս Բաղիշեցի | Սեդրիշ > |
| (1904ին տանիւէն ինկաւ և մեռաւ) | |
| 11. — Մատթէոս Կ. Գօլոսեցի | Իգնատիոս > |
| 12. — Կարապետ | Քանիքէլ > |

(Շարունակելի՝ 1)

Անք գոցելով գրքի առաջին կէտի վրէպնէրուն — ոճային, սեղողգրական քերականական, չեն պակսիր անթացուպի յենած նախադասութիւններ —, կ'ընենք մեր նկատադւթիւնները, սկսելով 156-րդ էջէն, ուր կ'երեւին թէ՛ հարիւր ամեակից (գատառած) և թէ՛ հարիւր-ամեակից ձեւերը, ըստ մեզ, երկուքն ալ ճիշդ չեն: Ինչպէս կը գործէր ճատմանակ, համամանակ, պէտք է հարիւրամեակն ալ գրել միակառու:

Նոյն էջին վրայ կայ Սեբան (Իւրա-
յատուկ ձև), իսկ յաջորդին վրայ՝ յառեցի
(այս սխառնեքը կրկնուած են այլուր):

Էջ 157ի ա. տողին վրայ գտալի է
ստորակէտի բացահայտութիւնը եւկեմ երկ-
բառերուն միջեւ: Ստորակէտը կարեւոր է,
կղզիացնելու համար կոշականը — րնկ-
կուրսիկեանը — ե ամբողջնելու կամուրջը
ընդմէջ լննող եղբիւն եւ նախադասութեան
մասն մասին: — Նոյն էջին վրայ կայ ոչ
միայն ... այլ ..., ինչ որ սխալ է: Ոչ
թէն է որ կ'առնէ այլ ստորագելին, իբրեւ
ժխտում, իսկ ոչ միայն՝ այլեւ, իբրեւ
յուսելում (ընելէ ետք հաստատումը արբ-
ուածին): Այսպէս, օրինակ, ոչ բէ Շաքարթ'
այլ կիրակի օրը անձրեան, եւ, ոչ միայն
Շաքարթ' այլեւ կիրակի օրը անձրեան:

Ինչ որ ամենէն տարօրինակն է — որուն չէինք հանդիպած մինչև օրս —, առողանութեան նշաններուն բազմայն ներուն միջև դրուելն է. իճ'չ, երբ ևն, և. Հատորին մէջ կ'երեւին բախլաւոր, Գեւորգ, Սեւեան սխալածն բառերը: Առաջինը ոչ արեւելահայերէն է (բաղկաւոր) և ոչ արեւմտահայերէն (բաւ. տուր), երկրորդին ըլլաւոր սխալմամբ կ'աւելցնին իսկ սովոր առնուած է առանց լի սեռական հոլովում (Յակոբայ, Թորգոմայ):

Ուրիշ շտաբով նման, Սիմոնեան ալ
կը գրէ աբխազացիացի, առանց նկատի
առնելու թէ բարդ այդ բառին զոյգ ար-
ժէտներն ալ ունին հ տառը — մին՝ վեր-
ջաւորութեան, միւսը՝ սկզբնաւորութեան
երկարքէն ո՛չ տեւը կարելի է գիշելու:
Գետն է քուն, աւետարանայեացի:

Ժխտական խոնարհումներու պարա-
փային, չին է մը կամ: Բը կցելով կայն
բայէն անջնակաւ: անողորմ ձեռնկառնի

է նաև ընկեր Պէպոյի մօտ — չի կրցու,
չը լսնձնեղ հայլն:

Ինչ որ աւելի տարօրինակ է, ճիշդ հակառակին ու կտրելի է հանդիպել։ Այսինքն չն միացած տեսնել բային, այն պարզապէս՝ ուր պէտք է գոտուեր անէ։ Այսպէս, 2020-ի էջին վրայ, ճշդ տող, ունիւր Ե... օրինակի մէջ չլցնուի մէկ հոյ... ք, փոխառելի ըսելու չի զգնուի։ (Նկատելի նաև հնչուած տարբերութիւնը. առաջինին մէջ ին փոխուած է անգիր ք)։

Յաջորդ էջի վերջերթեր տողը ունի
 զգառալաբար կը լինէ՝ բացատրութիւնը,
 Թե՛րեւ հեղինակը ինքզինքը որդարացնե-
 լաւ համար դիմէ Ղուկասեւ Լեւոնարանին,
 Վոկիկեւ համար Պատնքի սեղանին առջև
 Քրիստոսի որտասանով խօսքերը. Ճանա-
 կանալով ցանկացայ . . . ուստի ընդ ձեզս:

Էջ 207ի վրայ կ'ըսուի թէ 1962ի 24 Ապրիլը Շարաթ օր մըն էր (Շն չէ գշեր-
խաբարած), Իրողութիւնը այն է թէ այդ
օրը զուգադիպած է Շարաթէն ամենէն
աւելի հեռու կենդ յեղու օրերէն մէկուն
— Երկքշարթի օրուան (Գ. օր Զասկի),

էջ 222, ճալուռ, հոսեիլ և տնու-
շահած ջուրերն: Որքան աստիակ ու ման-
կունակ են ջուրը որակելու կոչւած ա-
ռաջին երկու ուժականները:

Էջ 225, «Լոյսէն ծորող սպասումը
անհնաւացում»: Մինչև օրս չէինք գիտեր
թէ յայտ սպասում կը ծորէ:

Էջ 281, առաատօրէն հասող Զուրաբը՝
 Զուրաբ կ'ողողեն իր դաշտերը: Ինչո՞վ
 պիտի ողողէին հապա, հարց տանք:

էջ 290, մեկ երեք փաթեթներ տեղի մի կայ
ուր կը խօսուին: Այլ մեկնեմք: Կ'երգեմ'ի ու
կ'երկնեմ'ն: Եւ այսպէս, պարտականի տեղ
յաճախակիօրէն կ'ընդունող զիջականեր,
որոնք մտածումս չարարանալով իւնը կը
կ'արտաքսեն, կ'ը դառնան հարստին:

Այս բուրբին հակառակ, Սիմոնեան
ունի պատմելու հեղափոխ ու հաճելի ոճ
և արձակագրի որոշ ընդունակութիւն:
Գրքին յաջողագոյն կտորները կարելի է
համարել «Առաջին ծիրը» և «Երկրորդ
շաբթուարի հաշիւը» մասին: Խորագրերը
կողմ պատմաժամանակների: